

ตำนานพระฤๅษีโศกทรัพย์ ๕ พระองค์

วัดราชสีหธาราม ราชวรวิหาร
 พระครูสังฆรักษ์วีระ สุวานวิโร รวบรวม เรียบเรียง

ตำนานพระฤๅษีโกศกัณฑ์ & พระองค์

ในสมัยอดีตกาล พระเจ้าจักรพรรดิทัตหเนมิ เมื่อจักรแก้วอันเป็นทิพย์ถอยเคลื่อนไป พระองค์จึงทรงผนวชเป็นฤๅษี พร้อมด้วยบริวารเป็นอันมาก เมื่อผนวชแล้วมีนามว่ามีพระนามว่า **พระราชฤๅษีจักรพรรดิทัตหเนมิ** พระราชฤๅษีจักรพรรดิ เคยฟังธรรมของ พระกัศสปัสสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่อมาเมื่อผนวชเป็นราชฤๅษีแล้ว ทรงสำเร็จอานาคามีมรรค อานาคามีผล เมื่อสิ้นชีพแล้ว อุบัติอยู่ในสุทธาวาสพรหมโลก

พระราชโอรสองค์ใหญ่ ของพระเจ้าจักรพรรดิทัตหเนมิ อำมาตย์ และมหาอำมาตย์ ทรงถือเพศเป็นฤๅษี ขณะพระราชพา ประพติจักกวัตติวัตถ์ และคณะอำมาตย์ ประพตติธรรมเป็นประโยชน์ในปัจจุบัน และประโยชน์ในภายหน้า พระราชา และคณะอำมาตย์ทั้ง ๔ ประพตติธรรมได้ ๓ วัน สรีระที่เคยทรวดทรงดี ก็กลับกลายเป็น สรีระที่อ้วนพี สมลักษณะเจ้าแห่งโกศกัณฑ์ พระราชโอรสองค์ใหญ่ ของพระเจ้าจักรพรรดิทัตหเนมิ เป็นพระฤๅษี นามว่า **พระฤๅษีธรรมราชาบดี** อำมาตย์ทั้ง ๔ แปลงเพศเป็นฤๅษี มีนามดังนี้ อำมาตย์คลังทอง มีนามว่า **พระฤๅษีคลังทอง** อำมาตย์คลังแก้วแหวน แปลงเพศเป็นฤๅษีนามว่า **พระฤๅษีคลังแก้วแหวน**(พระฤๅษีโกศกัณฑ์) อำมาตย์คลังธัญญาหาร แปลงเพศเป็นฤๅษีนามว่า **พระฤๅษีธัญญาหาร**(พระฤๅษีโกศกัณฑ์) อำมาตย์คลังสินค้า แปลงเพศเป็นฤๅษีนามว่า **พระฤๅษีคฤหบดี** ฤๅษีทั้ง ๕ ตนได้ฟังธรรมจาก **พระราชฤๅษีจักรพรรดิทัตหเนมิ**

พระฤๅษีทั้ง ๕ เป็นที่นับถือของคนทั่วไป ผู้คนทั้งหลายไปฟังธรรมจากพระฤๅษีทั้ง ๕ ตนนี้ทุกวัน ๑๕ คำ ในจักกวัตติวัตถ์ธรรม ธรรมที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน ธรรมที่เป็นประโยชน์ในภายหน้า ธรรมที่ทำให้ทรัพย์ไหลเข้า ธรรมที่ทำให้ทรัพย์ไหลออก เหตุแห่งความเสื่อม เหตุแห่งความเจริญ บุคคลทั้งหลายได้ฟังธรรมจากพระฤๅษีทั้ง ๕ ตนแล้ว ย่อมมีแต่ความเจริญ ในกาลภายหลังพระฤๅษีทั้ง ๕ ตน ได้สำเร็จอานาคามีมรรค อานาคามีผล

เรื่องพระเจ้าจักรพรรดิทัฬหเนมิ

ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เมืองมาตุลาในแคว้นมคธ ณ ที่ นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฯ ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสตั้งนี้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งจงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่เลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุผู้มีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง เป็นอย่างไร

๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้ ฯ

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ฯ

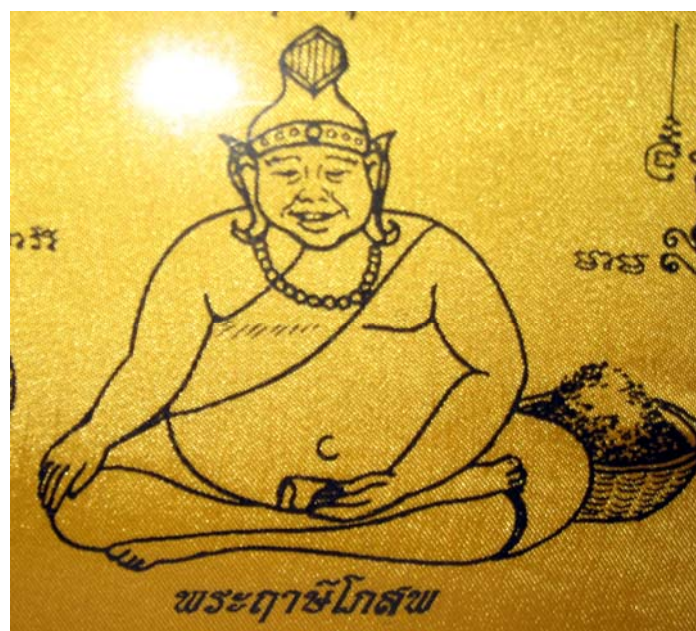
๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียได้ ฯ

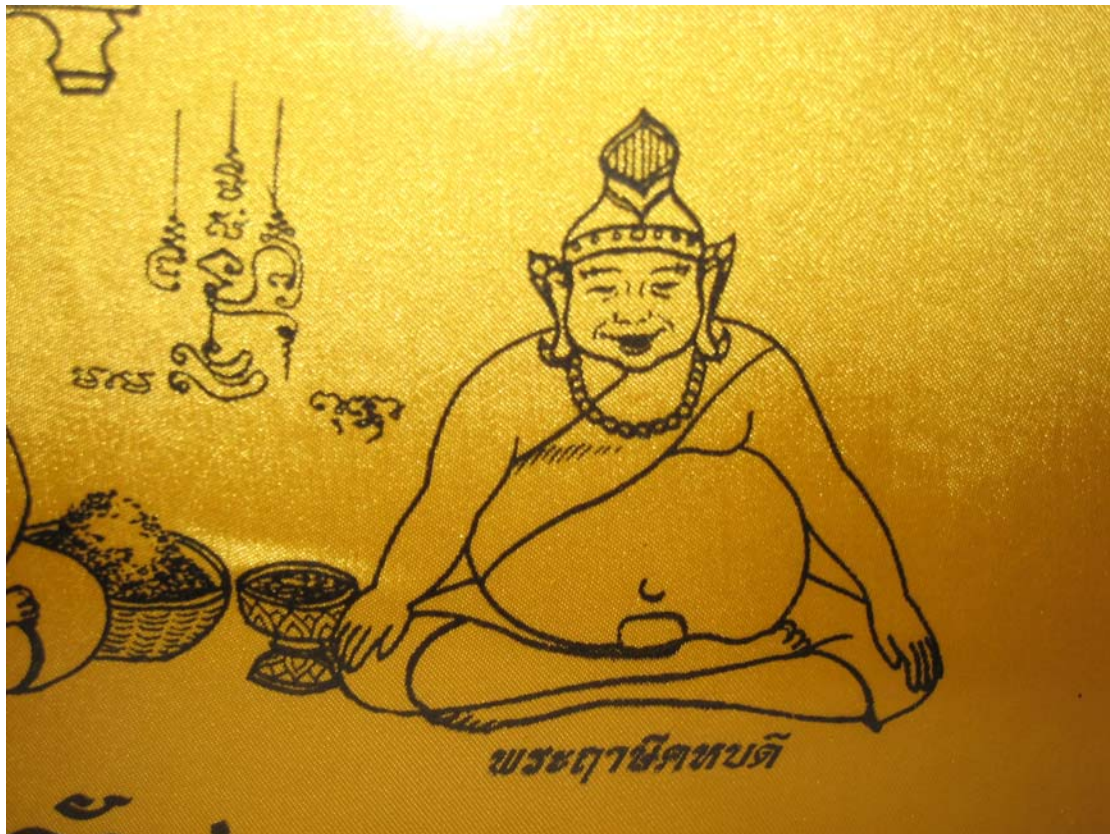
๔. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลายภิกษุจะมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่ อย่างนี้แล ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเข้าไปในโคจรซึ่งเป็นวิสัยอันสืบมาจากบิดาของตน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอทั้งหลายเข้าไปในโคจร ซึ่งเป็นวิสัยอันสืบมาจากบิดาของตน มารจักไม่ได้โอกาส มารจักไม่ได้อารมณ์

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุญนี้ เจริญขึ้นอย่างนี้ เพราะเหตุที่มณัธรรมทั้งหลายอันเป็นกุศล ฯ

แก้ว ๗ ประการของพระเจ้าจักรพรรดิ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว มีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า **ทัฬหเนมิ**ผู้ทรงธรรม เป็นพระราชบิดาโดยธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขต ทรงชนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือ **จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว** เป็นที่ ๗

อธิบายรัตน ๗ ประการ

๑. จักรรัตน หรือจักรแก้วที่บังเกิดขึ้นแก่พระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งมีคุณสมบัติด้วยแก้วอินทนิล มีซี่ก้านหนึ่งพันซี่สำเร็จด้วยรัตน ๗ ประการ มีกสำเร็จด้วย แก้วประพาฬมีที่ต่อสำเร็จด้วยทองสีแดง ซึ่งมีซี่ก้านเกลี้ยง ๆ อันหนึ่ง วางอยู่บนกำทุก ๆ สิบซี่ซึ่งเขาทำไว้เพื่อให้ต้องลมแล้วปลงเสียง มีเสียงประดุจดนตรี ประกอบด้วยองค์ ๕ ซึ่งบรรเลงได้ไพเราะ

ฉะนั้น ณ ที่ข้างทั้งสองของคุม มีหน้าสิงห์โตอยู่ ๒ หน้า ซึ่งภายในมีรูดุจ รูของล้อเกวียนฉะนั้น บุคคลผู้ทีกระทำให้หรือให้กระทำจักรรัตนนั้นไม่มี จักรรัตนนั้น ปรากฏขึ้นด้วยอตุซึ่งมีกรรมเป็นปัจจัย

พระราชบิดาเพ็ญจักรวรรดิวัตร ๑๐ ประการอันใด ทรงสนานพระเศียรในวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ อันเป็นวันอุโบสถ ทรงรักษาอุโบสถเสด็จไปยังเบื้องบนปราสาทอันประเสริฐ ประทับนั่งระลึกถึงศีลทั้งหลายอยู่ ได้เห็นจักรรัตนซึ่งตั้งขึ้นอยู่ดุจพระจันทร์เพ็ญ และดุจพระอาทิตย์ฉะนั้น ซึ่งบุคคลยอมได้ยินเสียงตั้งแต่ ๑๒ โยชน์ มีวรรณะปรากฏตั้งแต่ ๓ โยชน์ ซึ่งมหาชนเกิดโกลาหลขึ้นอย่างยิ่งว่า เห็นจะมีพระจันทร์หรือพระอาทิตย์ขึ้นเป็นดวงที่สอง ดังนี้ปรากฏอยู่ ได้ลอยมาเบื้องบนพระนครปรากฏอยู่ในด้านทิศตะวันออกของภายในราชบุรี ไม่สูงเกินไป ไม่ต่ำเกินไป ลอยเด่นอยู่ ประดุจไม่ไหวติง ในที่อันสมควร เพื่อให้มหาชนบูชาด้วยของหอมและดอกไม้เป็นต้น.

๒. **ช้างแก้ว** (หัตถิรัตนะ) ซึ่งอุบัติติดตามพระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้นเป็นช้างเผือกเท่าสีแสด เป็นสัตว์ที่แข็งแรง มีฤทธิ์ไปในอากาศได้ เกิดจากสกุลช้างอุโบสถ หรือสกุลช้างฉัททันต์

ถ้าหากว่ามาจากสกุลช้างอุโบสถ ก็เป็นช้างที่เป็นหัวหน้าโขลงของช้าง ถ้าหากว่ามาจากช้างสกุลฉัททันต์ ก็เป็นช้างตัวสุดท้าย มีการศึกษาอบรมมาดี ควรแก่การฝึก ช้างนั้นพาบริษัทไปสิ้น ๑๒ โยชน์ครบบังทั่วชมพูทวีป แล้วกลับมาสู่ราชธานีของตน ในเวลาก่อนอาหารเข้านั้นเที่ยว.

๓. **ม้าแก้ว** (อัสสรรัตนะ) ซึ่งเกิดติดตามพระราชาเมื่อนั้น ก็เป็นม้าสีขาวย่างแดง สีระชะดำ ขนเหมือนหญ้าปล้อง มาจากสกุลม้าเวลาหก คำที่เหลือในเรื่องม้าแก้วนี้ ก็เช่นเดียวกับเรื่องช้างแก้วนั่นเอง.

๔. **แก้วมณี** (มณีรัตนะ) เกิดติดตามพระราชาเมื่อนั้น แก้วมณีนั้นเป็นแก้วไพฑูริย์ สวยงามโชติช่วง ซึ่งได้เจียรไนไว้ดี ทั้ง ๘ เหลี่ยม เช่นกับรูปดุมเกวียน มาจากภูเขาเวปุลละ แก้วมณีนั้น ขึ้นสู่ยอดธงของพระราชาแล้วย่อมส่องสว่างไปในที่มืด แม้ประกอบด้วยองค์ ๔ ได้ถึง ๑ โยชน์ ซึ่งพวกมนุษย์ทั้งหลายสำคัญว่าเป็นกลางวันเพราะแสงสว่าง แล้วประกอบการทำงานทั้งหลาย โดยที่ผู้ดูย่อมเห็นได้แม้มืดดำและมืดแดง

๕. **นางแก้ว** (อิตถิรัตนะ) เกิดติดตามพระเจ้าจักรพรรดิเมื่อนั้น เป็นอัครมเหสีโดยปกติ หรือไม่ก็เสด็จมาจากอุตตอรุททวีป หรือไม่ก็มาจากสกุลมัทพราษ เว้นจากโทษ ๖ ประการ มีสูงเกินไปเป็นต้น เปล่งปลั่งลวงผิวพรรณของมนุษย์ แต่ไม่ถึงผิวพรรณอันเป็นทิพย์ ซึ่งในเวลาพระราชาเย็น พระกายก็อุ่น ในเวลาพระราชาร้อน พระกายของนางแก้วก็เย็น มีสัมผัสนุ่ม ดุจปุย นุ่นที่เขาซี้ถึง ๗ ครั้ง มีกลิ่นจันทร์พุ่งออกจากพระกาย มีกลิ่นอุบลพุ่งออกจากพระโอษฐ์ ประกอบด้วยคุณเป็นอนเนก มีการเสด็จลุกขึ้นก่อนเป็นต้น.

๖. **ขุนคลังแก้ว** (คหปติรัตนะ) เกิดขึ้นติดตามพระเจ้าจักรพรรดินั้น เป็นเศรษฐีที่ทำการงานตามปกติของพระราชา เพราะพอจักรรัตนะอุบัติขึ้นแล้วทิพยจักษุก็อุบัติขึ้น เพราะมีทิพยจักษุนี้แล้วก็เห็นขุมทรัพย์ทั้งที่มีเจ้าของบ้างไม่มีเจ้าของบ้าง ในที่ประมาณได้ ๑ โยชน์โดยรอบ

ขุนคลังนั้นเข้าไปเฝ้า พระราชาแล้ว ปวารณาตัวว่า ข้าแต่สมมติเทพ ขอพระองค์จงมีความชวนขวายน้อย ข้าพระองค์จักทำกิจที่ควรทำด้วยทรัพย์เพื่อพระองค์.

๗. **ขุนพลแก้ว** (ปรีณายกรัตนะ) ก็เกิดติดตามพระเจ้าจักรพรรดิเมื่อนั้น ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระราชา พอเมื่อจักรรัตนะอุบัติขึ้นก็เป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาและความเฉียบแหลมอย่างเหลือล้น ขุนพลแก้วนั้นกำหนดรู้จักจิตของบริษัทประมาณ ๑๒ โยชน์ ด้วยจิต (ของตน) ทั้งสามารถจะทำการชมและการยกย่องเขาเข้าไปเฝ้าพระราชาแล้วทูลปวารณาว่า ข้าแต่สมมติเทพ ขอพระองค์จงเป็นผู้ชวนขวายน้อย ข้าพระองค์จะปกครองราชสมบัติเพื่อพระองค์.

พระราชบุตรของพระองค์มีกว่าพันองค์ ล้วนกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย้ายเสนาของข้าศึกได้ พระองค์ทรงชานะโดยธรรม มีต้องใช้อาชญา มีต้องใช้คัสตราครอบครองแผ่นดิน มีสาคร เป็นขอบเขต

จักรแก้วถอยเคลื่อน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครั้งนั้นโดยล่วงไปหลายปี ร้อยปี (หลายพันปี) พระเจ้าจักรพรรดิตรัสเรียกบุรุษคนหนึ่งมารับสั่งว่า ดูกรพ่อบุรุษผู้เจริญ ท่านเห็นจักรแก้ว อันเป็นทิพย์ถอยเคลื่อนจากที่ในกาลใดพึงบอกแก่เราในกาลนั้นทีเดียว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุรุษนั้นทูลสนองพระราชาดำรัสของพระเจ้าจักรพรรดิแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย โดยล่วงไปอีกหลายปี ร้อยปี (หลายพันปี) บุรุษนั้นได้เห็นจักรแก้วอันเป็นทิพย์ถอยเคลื่อนจากที่ จึงเข้าไปเฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิถึงที่ประทับ แล้วได้กราบทูลว่า ขอเดชะพระพุทธเจ้าข้า ขอพระองค์ได้ทราบ ว่า จักแก้วอันเป็นทิพย์ของพระองค์ถอย เคลื่อนจากที่แล้ว ฯ

ว่าด้วยอาณาภาพของจักรแก้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น พระเจ้าจักรพรรดิ ตรัสเรียกพระราชกุมารองค์ใหญ่มา รับสั่งว่า ดูกรพ่อ กุมาร ได้ยินว่า จักรแก้วอันเป็นทิพย์ของพ่อถอยเคลื่อนจากที่แล้ว ก็พ่อได้สดับมาตั้งนี้ว่าจักรแก้วอันเป็นทิพย์ของพระเจ้าจักรพรรดิองค์ใด ถอยเคลื่อนจากที่ พระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้น พึงทรงพระชนม์อยู่ได้ไม่นานในบัดนี้ ก็กามทั้งหลายอันเป็นของมนุษย์ พ่อได้บริโภคแล้ว

บัดนี้เป็นสมัยที่จะแสวงหากามทั้งหลายอันเป็นทิพย์ของพ่อกุมาร มาเกิดพ่อกุมาร พ่อจงปกครองแผ่นดิน อันมีสมุทรเป็นขอบเขตแดนนี้

ฝ่ายพ่อจักปลงผมและหนวด ทุ่มหม้าย้อมน้ำฝาด ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต(ฤๅษี) ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น พระเจ้าจักรพรรดิ ทรงสั่งสอนพระกุมารองค์ใหญ่ ทรงให้ราชสมบัติเรียบร้อยแล้ว ทรงปลงพระเกศาและพระมัสสุ ทรงครองผ้าย้อม น้ำฝาด เส็ดจออกจากเรือน ทรงผนวชเป็นบรรพชิต(ฤๅษี)แล้ว ชนทั้งหลายเรียกพระองค์ว่า **พระราชฤๅษีจักรพรรดิ ทัลหเนมิ**

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อพระราชฤๅษีจักรพรรดิ ทรงผนวชได้ ๗ วัน จักรแก้วอันเป็นทิพย์ได้อันตรธานไปแล้ว ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครั้งนั้น ราชบุรุษคนหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระราชอาชฎีเป็นพระราชกุมารองค์ใหญ่ ของพระเจ้าจักรพรรดิ พระองค์เก่า ผู้ได้เป็นกษัตริย์ซึ่งได้มูรธาภิเษกใหม่แล้ว ถึงที่ประทับ ครั้นแล้วได้กราบทูลว่า ขอเดชะ พระพุทธเจ้าข้า พระองค์พึงทรงทราบเกิด บัดนี้จักรแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น เมื่อจักรแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว พระราชาทรงเสียพระทัยและทรงเสวยแต่ความเสียพระทัย ท้าวเธอจึงเสด็จเข้าไป หาพระราชฤๅษี ถึงที่ประทับแล้ว พระราชาได้กราบทูลว่า ขอเดชะพระพุทธเจ้าข้า พระองค์พึงทรงทราบว่าจักรแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อท้าวเธอกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระราชฤๅษี จึงตรัสกะท้าวเธอว่า ดูกรพ่อ พ่ออย่าเสียใจ และอย่าเสวยแต่ความเสียใจไปเลย ในเมื่อจักรแก้วอันเป็นทิพย์ อันตรธานไปแล้ว

ดูกรพ่อ ด้วยว่าจักรแก้วอันเป็นทิพย์หาใช้สมบัติสืบมาจาก บิดาของพ่อไม่ ดูกรพ่อ เชิญพ่อประพฤติในจักกวัตติวัตรอันประเสริฐเถิด ข้อนี้ เป็นฐานะที่จะมีได้แล เมื่อพ่อประพฤติในจักกวัตติวัตรอันประเสริฐ จักรแก้วอันเป็นทิพย์ซึ่งมีกำหนดหนึ่ง มีกม มีดูม บริบูรณ์ด้วยอาการทุกอย่าง จักปรากฏมี แก่พ่อผู้สละพระเศียร แล้วรักษาอุโบสถอยู่ ณ ปราสาทอันประเสริฐชั้นบน ในวันอุโบสถ ๑๕ คำ ฯ

พระราชอาชฎีทูลถามว่า พระพุทธเจ้าข้า ก็จักกวัตติวัตรอันประเสริฐนั้น เป็นไฉน ฯ

พระราชฤๅษีทรงตอบว่า ดูกรพ่อ ถ้าเช่นนั้น **พ่อจงอาศัยธรรมเท่านั้น สักการะธรรม ทำความเคารพธรรม นับถือธรรม บูชาธรรม ยำเกรงธรรม มีธรรมเป็นธงชัย มีธรรมเป็นยอด มีธรรมเป็นใหญ่** จงจัดการรักษาป้องกัน และคุ้มครองอันเป็นธรรม ในชนภายใน ในหมู่พล ในพวกกษัตริย์ผู้เป็นอนุยนต์ ในพวกพราหมณ์ และคฤหบดี ในชาวนิคมและชาวชนบททั้งหลาย ในพวกสมณพราหมณ์ ในเหล่านี้

ดูกรพ่อ การอธรรมอย่าให้มีได้ในแว่นแคว้นของพ่อเลย ดูกรพ่อ อนึ่ง บุคคลเหล่าใดในแว่นแคว้นของพ่อ **ไม่มีทรัพย์ พ่อพึงให้ทรัพย์แก่บุคคลเหล่านั้นด้วย**

ดูกรพ่อ อนึ่งสมณพราหมณ์เหล่าใด ในแว่นแคว้นของพ่อ งดเว้นจากความเมา และความประมาท ตั้งมั่นอยู่ในขันติและโสรจจะ ฝึกตนแต่ผู้เดียว สงบตนแต่ผู้เดียว ให้ตนดับกิเลสอยู่แต่ผู้เดียว พึงเข้าไปหาสมณพราหมณ์เหล่านั้น โดยกาลอันควร

แล้วได้ถามสอบถามว่า ท่านขอรับบุคคลคืออะไร ท่านขอรับบุคคลคืออะไร กรรมมีโทษคืออะไร กรรมไม่มีโทษคืออะไร กรรมอะไรไม่ควรเสพ กรรมอะไรไม่ควรเสพ กรรมอะไรไม่ควรเสพ กรรมอะไรไม่ควรเสพ ฟังมีเพื่อไม่ประโยชน์ เพื่อทุกข์ ลึนกาลนาน หรือว่ากรรมอะไรที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่ ฟังมีเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข ลึนกาลนาน พอได้ฟังคำของสมณพราหมณ์เหล่านั้นแล้ว สิ่งใดเป็นอกุศล ฟังละเว้นสิ่งนั้นเสีย สิ่งใดเป็นกุศลฟังถือมั่นสิ่งนั้นประพฤติ ดูกรพ่อ นี้แล คือจักกวัตตัตถวิตรอันประเสริฐนั้น ๆ

พระราชาทรงประพฤติดูอยู่ในจักกวัตตัตถวิตรอันประเสริฐ เมื่อทำเธอทรงประพฤติดูในจักกวัตตัตถวิตรอันประเสริฐอยู่ จักรแก้วอันเป็นทิพย์ซึ่งมีก้าพันหนึ่ง มีกม มีดม บริบูรณ์ด้วย อากาทรทุกอย่าง ปรากฏมีแก่ท้าวเธอผู้สระพระเศียร ทรงรักษาอุโบสถอยู่ ณ ปราสาทอันประเสริฐชั้นบน ในวันอุโบสถ ๑๕ ค่ำ

พระราชาทอดพระเนตรเห็นจักรแก้วแล้ว มีพระดำริว่า ก็เราได้ยินมาว่า จักรแก้วอันเป็นทิพย์ มีก้าพันหนึ่ง มีกม มีดมบริบูรณ์ด้วยอากาทรทุกอย่าง ปรากฏมีแก่พระราชารู้เป็นกษัตริย์พระองค์ใด ผู้ได้มูรธาภิเษก สระพระเศียร ทรงรักษาอุโบสถอยู่ ณ ปราสาทอันประเสริฐชั้นบน ในวันอุโบสถ ๑๕ ค่ำ พระราชาพระองค์นั้น เป็น **พระเจ้าจักรพรรดิ** เราได้เป็น พระเจ้าจักรพรรดิแล้วหรือหนอ

ลำดับนั้น ท้าวเธอเสด็จจากพระที่แล้ว ทรงทำผ้าอุตราสงค์เฉียงพระอังสาข้างหนึ่ง จับ **พระเต้าด้วยพระหัตถ์ซ้าย** ทรงประคองจักรแก้วด้วยพระหัตถ์ขวาแล้วตรัสว่า ขอจักรแก้วอันประเสริฐ จงเป็น ไปเกิด ขอจักรแก้วอันประเสริฐ จงชนะโลกทั้งปวงเกิด

ขณะนั้น จักรแก้วนั้นก็เป็นไปทาง **ทิศบูรพา** พระเจ้าจักรพรรดิพร้อมด้วยจตุรงคินีเสนา ก็เสด็จติดตามไป ฝ่ายพระเจ้าแผ่นดินที่อยู่ ณ ทิศบูรพาพากันเสด็จ เข้าไปเฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิ ได้กราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเชิญเสด็จมาเกิดมหาราชเจ้า พระองค์เสด็จมาดีแล้วราชอาณาจักรเหล่านี้ เป็นของพระองค์ทั้งสิ้น ขอพระองค์พระราชทานพระบรมราโชวาทเกิดมหาราชเจ้า ท้าวเธอจึงตรัสอย่างนี้ว่า

พวกท่านไม่ฟังฆ่าสัตว์ ไม่ฟังถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ไม่ฟังประพฤติผิดในกามทั้งหลาย ไม่ฟังกล่าวคำเท็จ ไม่ฟังดื่มน้ำเมา จงบริโภคตามเดิมเถิด พวกพระเจ้าแผ่นดินที่อยู่ ณ **ทิศบูรพา** ได้พากันตามเสด็จท้าวเธอไป

ลำดับนั้น จักรแก้วนั้นก็ลงไปสู่สมุทร ด้านบูรพา แล้วไหลขึ้นไปลงที่สมุทรด้าน **ทักษิณ** แล้วไหลขึ้นไปสู่ **ทิศปัจฉิม** ท้าวเธอพร้อมด้วยจตุรงคินีเสนา ก็เสด็จติดตามไป จักรแก้วประดิษฐานอยู่ ณ ประเทศใด ท้าวเธอก็เสด็จเข้าไปพักอยู่ ณ ประเทศนั้น พร้อมด้วยจตุรงคินีเสนา

ฝ่ายพระเจ้าแผ่นดินที่อยู่ ณ **ทิศปัจฉิม** ก็พากันเสด็จ เข้าไปเฝ้าท้าวเธอได้กราบทูลอย่างนี้ว่า ขอเชิญเสด็จมาเกิด มหาราชเจ้า พระองค์เสด็จมาดีแล้ว มหาราชเจ้าอาณาจักรเหล่านี้เป็นของพระองค์ทั้งสิ้น มหาราชเจ้า ขอพระองค์พระราชทานพระบรมราโชวาทเกิด ท้าวเธอจึงตรัสอย่างนี้ว่า

พวกท่านไม่ฟังฆ่าสัตว์ ไม่ฟังเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ไม่ฟังประพฤติผิดในกามทั้งหลาย ไม่ฟังกล่าวคำเท็จ ไม่ฟังดื่มน้ำเมา จงบริโภคตามเดิมเถิด

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกพระเจ้าแผ่นดินที่อยู่ ณ **ทิศอุดร** ได้พากันตาม เสด็จท้าวเธอไปดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น จักรแก้วนั้นได้ชนะวิเศษยิ่งซึ่ง แผ่นดินมีสมุทรเป็นขอบเขตได้แล้วจึงกลับคืนสู่ราชธานีนั้น ได้หยุดอยู่ที่ประตู พระราชวังของท้าวเธอ ปรากฏเหมือนเครื่องประดับบน มุขสำหรับทำเรื่องราว สว่างไสวอยู่ทั่วภายในพระราชวังของท้าวเธอ ๆ

ว่าด้วยจักรแก้วอันเป็นทิพย์ถอยเคลื่อนจากที่

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิองค์ที่ ๒ ก็ดี องค์ที่ ๓ ก็ดี องค์ที่ ๔ ก็ดี องค์ที่ ๕ ก็ดี องค์ที่ ๖ ก็ดี องค์ที่ ๗ ก็ดี โดยกาลล่วงไป หลายปี หลายร้อยปี หลายพันปี ได้ตรัสเรียกบุรุษคนหนึ่งมารับสั่งว่า

ดูกรบุรุษ ผู้เจริญ ท่านเห็นจักรแก้วอันเป็นทิพย์ ถอยเคลื่อนจากที่ในกาลใด พอพึงบอกแก่เราในกาลนั้นทีเดียว ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุรุษนั้นทูลสนองพระราชดำรัสของท้าวเธอแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โดยล่วงไปอีกหลายปี หลายร้อยปีหลายพันปี บุรุษนั้นได้แลเห็นจักรแก้วอันเป็นทิพย์ถอยเคลื่อนจากที่ จึงเข้าไปเฝ้าท้าวเธอถึงที่ประทับ แล้วได้กราบทูลว่า ขอเดชะ พระพุทธเจ้าข้า ขอพระองค์พึงทรงทราบ จักแก้วอันเป็นทิพย์ของพระองค์ถอยเคลื่อนจากที่แล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับ นั้น ท้าวเธอตรัสเรียกพระกุมารองค์ใหญ่มารับสั่งว่า ดูกรพ่อกุมาร ได้ยินว่า จักแก้วอันเป็นทิพย์ของพ่อถอยเคลื่อนจากที่แล้ว ก็พ่อได้สดับมาดังนี้ว่า จักแก้วอันเป็นทิพย์ของพระเจ้าจักรพรรดิพระองค์ใด ถอยเคลื่อนออกจากที่ พระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้นพึงทรงพระชนม์มีชีวิตอยู่ได้ไม่นาน ในบัดนี้ ก็กามทั้งหลาย อันเป็นของมนุษย์ พ่อได้บริโภคแล้ว บัดนี้เป็นสมัยที่จะแสวงหากามทั้งหลาย อันเป็นทิพย์ของพ่อ มาเกิดพ่อกุมาร พ่อจงปกครองแผ่นดินอันมีสมุทรเป็น ขอบเขตนี้ ฝ่ายพ่อจะปลงผมและหนวด นุ่งห่มผ้าย้อมน้ำฝาด ออกจากเรือนบวช เป็นบรรพชิต

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอทรงสั่งสอนพระกุมารองค์ใหญ่ในราชสมบัติเรียบร้อยแล้ว ทรงปลงพระเกศาและพระมัสสุ ทรงครองผ้า ย้อมน้ำฝาด เสด็จออกจากเรือนทรงผนวชเป็นบรรพชิตแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อพระราชฤๅษี ทรงพระผนวชได้ ๗ วัน จักแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น บุรุษคนหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระราชชา ผู้กษัตริย์ ซึ่งได้มูรธาภิเษกแล้วถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ได้กราบทูลว่า ขอเดชะ พระพุทธเจ้าข้า พระองค์พึงทรงทราบเถิด จักแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอเมื่อจักรแก้วอันเป็นทิพย์อันตรธานไปแล้ว ได้ทรงเสียพระทัย และได้ทรงเสวยแต่ความเสียพระทัยแต่ไม่ได้เสด็จเข้าไป เฝ้าพระราชฤๅษี ทูลถามจึงจักกวัตติวัตตรอันประเสริฐ นัยว่าท้าวเธอทรงปกครองพระราชราษฎร ตามพระมตติความคิดของพระองค์เอง ไม่ทำตามจักกวัตติวัตตรพระราชราษฎรก็ไม่เจริญต่อไป เหมือนเก่าก่อน เหมือนเมื่อกษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ซึ่งได้ทรงประพฤติในจักกวัตติวัตตรอันประเสริฐอยู่

ดูกรภิกษุทั้งหลายครั้งนั้น คณะอำมาตย์ข้าราชการบริพารโหราจารย์และมหาอำมาตย์ นายกองข้าง นายกองม้า เป็นต้น จนคนรักษาประตู และคนเลี้ยงชีพด้วยปัญญา ได้ประชุมกันกราบทูลท้าวเธอว่า พระพุทธเจ้าข้า ได้ยินว่าเมื่อพระองค์ทรงปกครอง ประชาราษฎรตามพระมตติของพระองค์เอง ประชาราษฎรไม่เจริญเหมือนเก่าก่อน เหมือนเมื่อกษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ซึ่งได้ทรงประพฤติในจักกวัตติวัตตรอันประเสริฐอยู่ พระพุทธเจ้าข้า ในแคว้นแคว้นของพระองค์มีอำมาตย์ข้าราชการบริพาร โหราจารย์และมหาอำมาตย์ นายกองข้าง นายกองม้า เป็นต้น จนคนรักษาประตู และคน เลี้ยงชีพด้วยปัญญา อยู่พร้อมทีเดียว

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย คือข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายด้วยและประชาราษฎร เหล่าอื่นด้วย จำทรงจักกวัตติวัตตรอันประเสริฐได้อยู่ ขอเชิญพระองค์โปรดตรัสถามถึงจักกวัตติวัตตรอันประเสริฐเถิด พวกข้าพระพุทธเจ้า อันพระองค์ตรัสถามแล้ว จักกราบทูลแก่จักกวัตติวัตตรอันประเสริฐถวายพระองค์ ฯ

ว่าด้วยอทินนาทาน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอโปรดให้ประชุมอำมาตย์ราช บริหารโหราจารย์และมหาอำมาตย์ นายกองช้าง นายกองม้าเป็นต้น จนคนรักษา ประตู และคนเลี้ยงชีพด้วยปัญญา แล้วตรัสถามจักกวัตติวัตถ์อัน ประเสริฐเขาเหล่านั้น อันท้าวเธอตรัสถามจักกวัตติวัตถ์อันประเสริฐแล้ว จึงกราบทูลแก่ท้าวเธอ

ท้าวเธอได้ฟังคำทูลแก่ของพวกเขาแล้ว จึงทรงจัดการรักษาป้องกัน และคุ้มครอง อันชอบธรรม แต่ **ไม่ได้พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ไม่มียศ** เมื่อไม่พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ไม่มียศ ความขัดสน จึงได้ถึงความแพร่หลายเมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย บุรุษคนหนึ่งจึงขโมยทรัพย์ของคนอื่น ไป เขาช่วยกัน จับบุรุษนั้นได้แล้ว แสดงแก่ท้าวเธอพร้อมด้วยกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บุรุษคนนี้ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่น ไป ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อ เขาพากันกราบทูลอย่างนี้แล้ว

ท้าวเธอจึงตรัสค้ำนี้กะบุรุษผู้นั้นว่า พ่อบุรุษ ได้ ยินว่า เธอขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นไปจริงหรือ ฯ

บุรุษ. จริง พระพุทธเจ้าข้า ฯ

ราชา. เพราะเหตุไร ฯ

บุรุษ. เพราะข้าพระพุทธเจ้าไม่มีอะไรจะเลี้ยงชีพ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอจึงพระราชทานทรัพย์ให้แก่เขา แล้วรับสั่งว่า พ่อบุรุษ เธอจงเลี้ยงชีพ จงเลี้ยงมารดาบิดา จงเลี้ยงบุตรภรรยา จงประกอบกิจการงานทั้งหลาย จงตั้งทักษิณาทินที่มีผลในเบื้องบน อัน เกื้อกูลแก่สวรรค์ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ ในสมณพราหมณ์ทั้งหลายด้วยทรัพย์นี้เกิด

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เขาได้สนองพระราชดำรัสของท้าวเธอแล้ว ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้บุรุษอีกคนหนึ่งก็ได้ขโมยทรัพย์ของคนอื่นไป เขาช่วยกันจับบุรุษนั้นได้แล้วจึง แสดงแก่ท้าวเธอพร้อมด้วยกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บุรุษผู้นี้ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นไป ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเขาพากันกราบทูล อย่างนี้แล้ว ท้าวเธอจึงตรัสค้ำนี้กะบุรุษผู้นั้นว่า พ่อบุรุษ ได้ยินว่า เธอขโมยเอาทรัพย์ของ คนอื่นไป จริงหรือ ฯ

บุรุษ. จริงพระพุทธเจ้าข้า ฯ

พระราชชา. เพราะเหตุไร ฯ

บุรุษ. เพราะข้าพระพุทธเจ้าไม่มีอะไรจะเลี้ยงชีพ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอจึงพระราชทานทรัพย์ให้แก่เขา แล้วรับสั่งว่า พ่อบุรุษ เธอจง เลี้ยงชีพ จงเลี้ยงชีพมารดาบิดา จงเลี้ยงบุตรภรรยา จงประกอบกิจการงานทั้งหลาย จงตั้งทักษิณาทินที่มีผล ในเบื้อง บน อันเกื้อกูลแก่ สวรรค์ มีสุขเป็นผล เป็นไปเพื่อสวรรค์ ในสมณพราหมณ์ทั้งหลายด้วยทรัพย์ นี้เกิด ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย เขาได้สนองพระราชดำรัสของท้าวเธอแล้ว ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ทั้งหลายได้ฟังมาว่า ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย ได้ยินว่าคนขโมยทรัพย์ของ คนพวกอื่นไป พระเจ้าแผ่นดินยังทรงพระราชทานทรัพย์ให้อีก เขาได้ยินมาจึงพากันคิดเห็นอย่างนี้ว่า อย่างกระนั้น เลย แม้เราทั้งหลายก็ควรขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นบ้าง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น บุรุษคนหนึ่งขโมยเอาทรัพย์ของ คนอื่นไป เขาช่วยกันจับบุรุษนั้นได้แล้ว จึงแสดงแก่ท้าวเธอพร้อมด้วยกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บุรุษผู้นี้ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นไป ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย เมื่อ เขาพากันกราบทูลอย่างนี้แล้ว ท้าวเธอจึงตรัสค้ำนี้กะบุรุษผู้นั้นว่า พ่อบุรุษ ได้ ยินว่า เธอขโมย เอาทรัพย์ของคนอื่นไปจริงหรือ ฯ

บุรุษ. จริง พระพุทธเจ้าข้า ฯ

พระราชา. เพราะเหตุไร ๔

บุรุษ. เพราะข้าพระพุทธเจ้าไม่มีอะไรจะเลี้ยงชีพ ๔

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอจึงทรงพระดำริอย่างนี้ว่า ถ้าเราจักให้ทรัพย์แก่คนที่ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นเสมอไป **อทินนาทานนี้จักเจริญทวี** ขึ้นด้วยประการอย่างนี้ อย่ากระนั้นเลย เราจะให้กุมตัวบุรุษผู้นี้ให้แข็งแรง จะทำการตัดต้นตอ ตัดศึระของบุรุษนั้นเสีย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวเธอ ตรัสสั่งบังคับราชบุรุษทั้งหลายว่า แนะ พนาย ถ้าเช่นนั้นท่านจงเอาเชือกเหนียวๆ มัดบุรุษนี้ให้มือไพล่หลังให้แน่น เอามัดโกนๆ ศึระให้โล้น แล้วพาตระเวนตามถนน ตามตรอก ด้วยบัณเฑาะว์เสียงกร้าว ออกทางประตู ด้านทักษิณ จงกุมตัวให้แข็งแรง ทำการตัดต้นตอ ตัดศึระของบุรุษนั้นเสีย นอก พระนครทิศทักษิณ ราชบุรุษทั้งหลายรับพระราชดำรัสของเธอแล้ว จึงเอาเชือก เหนียวมัดบุรุษนั้นให้มือไพล่หลังให้แน่น เอามัดโกนๆ ศึระให้โล้น แล้วพาตระเวนตามถนน ตามตรอก ด้วยบัณเฑาะว์เสียงกร้าว ออกทางประตูด้านทักษิณ กุมตัวให้แข็งแรง ทำการตัดต้นตอ ตัดศึระของบุรุษนั้น นอกพระนครทิศทักษิณแล้ว ๔

ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ทั้งหลายได้ฟังมาว่า ดูกรท่านผู้เจริญทั้งหลาย ได้ยินว่าพระเจ้าแผ่นดินให้กุมตัวบุคคลผู้ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นอย่างแข็งแรง ทำการตัดต้นตอ ตัดศึระพวกเขาเสีย เพราะได้ฟังมา พวกเขาจึงมีความคิดเห็นอย่างนี้ว่า อย่ากระนั้นเลย แม้พวกเราควรให้ช่างทำศึสตรา อย่างคม ครั้นแล้วจะกุมตัวบุรุษที่เราจักขโมยเอาทรัพย์ให้แข็งแรง จักทำการตัดต้นตอ ตัดศึระพวกมันเสีย พวกเขาจึงให้ช่างทำศึสตราอย่างคม ครั้นแล้วจึงเริ่มทำการปล้นบ้านบ้าง ปล้นนิคมบ้าง ปล้นพระนครบ้าง ปล้นตามถนน หนทางบ้าง กุมตัวบุคคลที่พวกเขาจักขโมยเอาทรัพย์ไว้อย่างแข็งแรง ทำการตัด ต้นตอ ตัดศึระบุคคลนั้นเสีย ๔

ว่าด้วยปาณาติบาตทำให้อายุเสื่อม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังพรรณนามานี้ เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ไม่มีทรัพย์ ความขัดสนก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย อทินนาทานก็ได้ถึงความแพร่หลายเมื่ออทินนาทานถึงความแพร่หลาย ศึสตราก็ได้ถึงความแพร่หลาย

เมื่อศึสตราถึงความแพร่หลาย ปาณาติบาตก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อปาณาติบาตถึงความแพร่หลาย มุสาวาทก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อมุสาวาทถึงความแพร่หลายแม้อายุ ของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้วรรณะก็เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้างเสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๔๐,๐๐๐ ปี ก็มีอายุถอยลงเหลือ ๔๐,๐๐๐ ปี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๔๐,๐๐๐ ปี บุรุษคนหนึ่งขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นไปเขาช่วยกันจับบุรุษนั้นได้แล้ว จึงแสดงแก่พระราชผู้กษัตริย์ ซึ่งได้มูรธาภิเษกพร้อมด้วยกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า บุรุษผู้นี้ขโมยเอาทรัพย์ของคนอื่นไป

ดูกรภิกษุทั้งหลายเมื่อเขาพากันกราบทูลอย่าง นี้แล้ว ท้าวเธอจึงตรัสค้ำกะบุรุษนั้นว่า พ่อบุรุษ ได้ยินว่า เธอขโมยเอาทรัพย์ของ คนอื่นไปจริงหรือ บุรุษนั้นได้กราบทูล คำเท็จทั้งรู้ที่อยู่ว่าไม่จริงเลยพระพุทธเจ้าข้า ๔

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังพรรณนามานี้ เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ไม่มีทรัพย์ ความขัดสนก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย อทินนาทานก็ได้ถึงความแพร่หลาย

เมื่ออทินนาทานถึงความแพร่หลายศึสตราก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อศึสตราถึงความแพร่หลาย ปาณาติบาตก็ได้ถึงความแพร่หลายเมื่อปาณาติบาตถึงความแพร่หลาย มุสาวาทก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อ

มุสาวาทถึงความแพร่หลาย แม้อายุ ของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอยแม้วรรณะก็เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอย จาก อายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๔๐,๐๐๐ ปี ก็มี อายุ ๒๐,๐๐๐ ปี ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๒๐,๐๐๐ ปี บุรุษคนหนึ่งขโมย เอาทรัพย์ของคนอื่นไป บุรุษอีก คนหนึ่งจึงกราบทูลแก่พระราชกษัตริย์ซึ่งได้ มูรธาภิเษกเป็นการส่อเสียดว่าพระพุทเจ้าข้า บุรุษชื่อนี้ ขโมยเอา ทรัพย์ ของคนอื่นไป ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังพรรณนามานี้ เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ ไม่มีทรัพย์ ความขัดสนก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย พิศุณวาก็ได้ถึงความ แพร่หลาย เมื่อพิศุณวาก็ถึงความแพร่หลายแม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้วรรณะก็เสื่อมถอย เมื่อ พวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้างเสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๒๐,๐๐๐ ปี ก็มีอายุถอยลง เหลือ ๑๐,๐๐๐ ปี ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐,๐๐๐ ปี สัตว์บางพวกมีวรรณะดี สัตว์บางพวกมีวรรณะไม่ ดี ในสัตว์ทั้งสองพวกนั้น สัตว์พวกที่มีวรรณะไม่ดี ก็พึงเล็งสัตว์พวกที่มีวรรณะดีถึงความประพฤติล่วงในภรรยา ของคนอื่น ๙

ว่าด้วยอุศลกกรรมบดทำให้อายุเสื่อม

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังพรรณนามานี้ เมื่อพระมหา กษัตริย์ไม่พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ ไม่มีทรัพย์ ความขัดสนก็ได้ถึงความแพร่ หลาย เมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย อทินนาทานก็ได้ถึงความ แพร่หลาย เมื่ออทินนาทานถึงความแพร่หลายกาเมสุมิฉจจารก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อ กาเมสุมิฉจจารถึงความ แพร่หลาย แม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้ วรรณะก็เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๑๐,๐๐๐ ปี ก็มีอายุถอยลงเหลือ ๕,๐๐๐ ปี ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๕,๐๐๐ ปี ธรรม ๒ ประการคือ ผรุสวาจาและสัมผัปปลาปะก็ได้ ถึงความแพร่หลาย เมื่อธรรม ๒ ประการถึงความ แพร่หลาย แม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้วรรณะก็ เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๕,๐๐๐ ปี บาง พวกมีอายุ ๒,๕๐๐ ปี บางพวกมีอายุ ๒,๐๐๐ ปี ๙ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๒,๕๐๐ ปี อภิชฌา และพยาบาท ก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่ออภิชฌาและพยาบาทถึงความแพร่หลาย แม้อายุของ สัตว์เหล่านั้นก็ เสื่อมถอยแม้วรรณะก็เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุ บ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ ที่มีอายุ ๒,๕๐๐ ปี ก็มีอายุถอยลง เหลือ ๑,๐๐๐ ปี ๙ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑,๐๐๐ ปี มิจฉาทิฐิก็ได้ถึงความ แพร่หลาย เมื่อมิจฉาทิฐิถึงความแพร่หลาย แม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้ วรรณะก็เสื่อมถอยเมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะ บ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๑,๐๐๐ ปีก็มีอายุถอยลงเหลือ ๕๐๐ ปี ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๕๐๐ ปี ธรรม ๓ ประการคือ อธรรมราคะวิสมโลภ มิจฉาธรรม ก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อธรรม ๓ ประการถึงความแพร่หลายแม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้ วรรณะก็ เสื่อมถอย เมื่อพวกเขาเสื่อมถอยจากอายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะบ้าง บุตร ของมนุษย์ที่มีอายุ ๕๐๐ ปี บางพวกมีอายุ ๒๕๐ ปี บางพวกมีอายุ ๒๐๐ ปี ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๒๕๐ ปี ธรรมเหล่านี้คือ ความ ไม่ปฏิบัติชอบในมารดา ความไม่ ปฏิบัติชอบในบิดา ความไม่ปฏิบัติชอบในสมณะ ความไม่ปฏิบัติชอบในพรหมณ์ ความไม่อ่อนน้อมต่อท่าน ผู้ใหญ่ในตระกูล ก็ได้ ถึงความแพร่หลาย ๙

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการดังพรรณนามานี้ เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่ พระราชทานทรัพย์ให้แก่คนที่ไม่มีทรัพย์ ความขัดสนก็ได้ถึงแก่ความแพร่หลาย เมื่อความขัดสนถึงความแพร่หลาย อทินนาทานก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อ อทินนาทานถึงความแพร่หลาย ศัสตราภิกษุก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อศัสตราภิกษุถึงความแพร่หลาย ปาณาติบาตถึงความแพร่หลาย เมื่อปาณาติบาตถึงความแพร่หลาย มุสาวาทก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อมุสาวาทถึงความแพร่หลาย ปิสุณาวาจาก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อปิสุณาวาจาสู่ถึงความแพร่หลาย กามเมสุมิจจาจารก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อกามเมสุมิจจาจารถึงความแพร่หลาย ธรรม ๒ ประการคือ ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อธรรม ๒ ประการถึงความแพร่หลาย อภิขิณาและพยาบาทก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่ออภิขิณาและพยาบาทถึงความแพร่หลาย มิจจาทิจูก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อมิจจาทิจูถึงความแพร่หลาย ธรรม ๓ ประการคือ อธรรมราคะ วิสมโลภมิจจาธรรม ก็ได้ถึงความแพร่หลาย เมื่อธรรม ๓ ประการถึงความแพร่หลาย ธรรมเหล่านี้

คือ ความไม่ปฏิบัติชอบใน มารดา ความไม่ปฏิบัติชอบในบิดา ความไม่ปฏิบัติชอบในสมณะ ความไม่ปฏิบัติ ชอบในพรหมณ์ ความไม่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล ก็ได้ถึงความแพร่หลายเมื่อธรรมเหล่านี้ถึงความแพร่หลาย แม้อายุของสัตว์เหล่านั้นก็เสื่อมถอย แม้ วรณะก็เสื่อมถอยเมื่อสัตว์เหล่านั้นเสื่อมถอยจากอายุบ้าง เสื่อมถอยจากวรรณะ บ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๒๕๐ ปีก็มีอายุถอยลงเหลือ ๑๐๐ ปี ฯ

ว่าด้วยความเสื่อมของกุศลกุศล

ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักมีสมัยที่มนุษย์เหล่านี้มีบุตรอายุ ๑๐ ปี ใน เมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี เด็กหญิงมีอายุ ๕ ปี จักสมควรมีสามีได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี รสเหล่านี้คือเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเกลือ จักอันตรธานไปสิ้น

ดูกรภิกษุทั้งหลายในเมื่อมนุษย์ มีอายุ ๑๐ ปี หญ้ากับแก้้ จักเป็นอาหารอย่างดี ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนข้าวสุก ข้าวสาละระคนกับเนื้อสัตว์ จักเป็นอาหารอย่างดี ในบัดนี้ฉันใด

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี หญ้ากับแก้้ก็จักเป็นอาหารอย่างดี ฉันนั้นเหมือนกัน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี กุศลกรรมบถ ๑๐ จักอันตรธานไปหมดสิ้น อกุศลกรรมบถ ๑๐ จักรุ่งเรืองเหลือเกิน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี แม้แต่ชื่อวาสุคัลก็จักไม่มี และคนทำกุศลจักมีแต่ โหน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี คนทั้งหลายจักไม่ปฏิบัติชอบในมารดา จักไม่ปฏิบัติชอบในบิดา จักไม่ปฏิบัติชอบในสมณะ จักไม่ปฏิบัติชอบในพรหมณ์ จักไม่ ประพฤติอ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล เขาเหล่านั้นก็จักได้รับการบูชา และ ได้รับการสรรเสริญ เหมือนคนปฏิบัติชอบในมารดา ปฏิบัติชอบในบิดา ปฏิบัติ ชอบในสมณะ ปฏิบัติชอบในพรหมณ์ ประพฤติอ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล ในบัดนี้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี เขาจักไม่มีจิตคิดเครพยาเกรงว่านี่แม่ นี่น้ำ นี่พ่อ นี่อา นี่ป้า นี่ภรรยาของอาจารย์ หรือว่านี่ภรรยา ของท่านที่เครพทั้งหลาย สัตว์โลกจักถึงความสมสู่ปะปนกันหมด เปรียบเหมือน แพะ ไก่ สุนัขบ้าน สุนัขจิ้งจอก ฉะนั้น

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี สัตว์เหล่านั้นต่างก็จักเกิดความอาฆาต ความพยาบาท ความคิดร้าย ความ คิดจะฆ่าอย่างแรงกล้าในกันและกัน มารดากับบุตรก็ดี บุตรกับมารดาก็ดี บิดากับ บุตรก็ดี บุตรกับบิดาก็ดี พี่ชายกับน้องหญิงก็ดี น้องหญิงกับพี่ชายก็ดี จักเกิดความ อาฆาต ความพยาบาท ความคิดร้าย ความคิดจะฆ่ากันอย่างแรงกล้า นายพรานเนื้อเห็นเนื้อเข้าเกิดความอาฆาต ความพยาบาท ความคิดร้าย ความคิดจะฆ่า อย่างแรงกล้าฉันใด ฉันนั้นเหมือนกัน

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี เมืองพาราณสีนี้ จัก เป็นราชธานีมีนามว่า เกตุมดี เป็นเมืองที่มั่งคั่งและรุ่งเรืองมีพลเมืองมาก มีผู้คน คับคั่ง และมีอาหารสมบูรณ์ ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี ในชมพูทวีปนี้จักมีเมือง ๘๔,๐๐๐ เมือง มีเกตุมดีราชธานีเป็นประมุข ฯ

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี จักมีพระเจ้าจักรพรรดิทรงพระนามว่า พระเจ้าสังขะ ทรงอุบัติขึ้น ณ เกตุมดีราชธานี เป็นผู้ทรงธรรม เป็นพระราชบิดาโดยธรรมเป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขต ทรงชนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคงสมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือจักรแก้ว ๑ ช้างแก้ว ๑ ม้าแก้ว ๑ แก้วมณี ๑ นางแก้ว ๑ คฤหบดีแก้ว ๑ บริณายกแก้วเป็น ที่ ๗ พระราชบุตรของพระองค์มีกว่า พัน ล้วนกล้าหาญมีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย้ายเสนาของข้าศึกได้ พระองค์ทรงชำระโดยธรรมมิต้องใช้อาชญา มิต้อง ใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดินมีสาครเป็นขอบเขต ฯ

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี พระผู้มีพระภาคทรง พระนามว่าเมตไตรย์ จักเสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระองค์เป็นอรหันต์ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถี ฝึกบุรุษที่ควรฝึกไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกพระธรรมเหมือนตถาคตอุบัติขึ้นแล้วในโลกในบัดนี้ เป็นอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ไปดีแล้ว รู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึกไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกพระธรรม พระผู้มีพระภาคพระนามว่าเมตไตรย์พระองค์นั้น จักทรงทำโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ให้แจ้งชัดด้วยพระปัญญาอันยิ่งด้วยพระองค์เองแล้ว ทรงสอนหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม เหมือนตถาคตในบัดนี้ ทำโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ให้แจ้งชัดด้วยพระปัญญาอันยิ่งด้วยตถาคตเองแล้ว สอนหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ให้รู้ตามอยู่ พระผู้มีพระภาคพระนามว่า เมตไตรย์พระองค์นั้นจักทรงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งาม ในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง. พระผู้มีพระภาคพระนามว่าเมตไตรย์พระองค์นั้น จักทรงบริหารภิกษุสงฆ์หลายพัน เหมือนตถาคตบริหารภิกษุสงฆ์หลายร้อย ในบัดนี้ ฉะนั้น ฯ

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ครั้งนั้น พระเจ้าสังขะจักทรงให้ยกขึ้นซึ่งปราสาทที่ พระเจ้ามหาปาณฑะทรงสร้างไว้ แล้วประทับอยู่ แล้วจักทรงสละ จักทรงบำเพ็ญ ทาน แก่สมณพราหมณ์ คนกำพร้าคนเดินทาง วณิพก และยากทั้งหลาย จัก ทรงปลงพระเกศาและพระมัสสุ ทรงครองผ้ากาสาพัศตร์ เสด็จออกจากเรือน ทรง ผนวชเป็นบรรพชิต ในสำนักของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า เมตไตรย์อรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้า ท้าวเธอทรงผนวชอย่างนี้แล้ว ทรงปลีกพระองค์อยู่แต่ผู้เดียว ไม่ประมาท มีความเพียร มีตนสงบแล้ว ไม่ช้านักก็จักทรงทำให้แจ้งซึ่งประโยชน์ อันยอดเยี่ยมที่กุลบุตรทั้งหลาย พากันออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบ ต้องการ อันเป็นที่สุดแห่งพรหมจรรย์ ด้วยพระปัญญาอันยิ่งด้วยพระองค์เอง ในที่สุดธรรมเทียว เข้าถึงอยู่ ฯ

ว่าด้วยการพึ่งตนพึ่งธรรม

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่ ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ก็ภิกษุผู้มีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่ อย่างไรเล่า ฯ

ดูกรฤๅษีทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา ทั้งหลายอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรม ทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่อย่างนี้แล ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวไปในโคจร ซึ่งเป็นวิสัย อันสืบเนื่องมาจากบิดาของตน ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอทั้งหลายเที่ยวไปในโคจร ซึ่งเป็นวิสัยอันสืบมาจากบิดาของตน จักเจริญทั้งด้วยอายุ จักเจริญทั้งด้วยวรรณะ จักเจริญทั้งด้วยสุข จักเจริญทั้งด้วยโภคะ จักเจริญทั้งด้วยพละ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องอายุของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เจริญอุททิบาทประกอบด้วยฉันทะสมาธิปธาน สังขาร เจริญอุททิบาทประกอบด้วยวิริยะสมาธิปธานสังขาร เจริญอุททิบาท ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร เจริญอุททิบาทประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธาน สังขาร เธอนั้น เพราะเจริญอุททิบาท ๔ เหล่านี้ เพราะกระทำให้มากซึ่งอุททิบาท ๔ เหล่านี้ เมื่อปรารภนั้นก็พึงตั้งอยู่ได้ถึงกับ ๑ หรือเกินกว่ากับ ๑

ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบายในเรื่องอายุของภิกษุ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องวรรณะของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มึศีล สำรวมระวางในพระปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจรมีปรกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ดูกรภิกษุทั้งหลายนี้แลเป็นอธิบายในเรื่องวรรณะ ของภิกษุ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องสุขของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ สงัดจากกาม สงัดจากอกุศลธรรม บรรลุ ปฐมฌาน มีวิตก มีวิจาร มีปีติและสุข เกิดแกวเวกอยู่ บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสแห่งจิต ณ ภายใน เป็นธรรมเอกผุดขึ้น เพราะวิตกวิจารณ์สงบไป ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีปีติและสุขเกิดแต่สมาธิอยู่ เป็นผู้มึอุเบกขามีสติ มี สัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยกาย เพราะปีติสิ้นไป บรรลุตติยฌาน ที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้ได้ฌานนี้ เป็นผู้มึอุเบกขา มีสติ อยู่เป็นสุข บรรลุจตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข เพราะละสุขละทุกข์และดับโสมนัสโทมนัสก่อนๆ ได้ มีอุเบกขาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบาย ใน เรื่องสุขของภิกษุ ฯ

ว่าด้วยธรรมที่ทำให้อายุเป็นต้นเจริญ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องโรคของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ มีจิตประกอบด้วยเมตตาแผ่ไปตลอดทิศ ๑ อยู่ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน ตามนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง ด้วยจิตประกอบด้วยเมตตาอันไพบุลย์ ถึงความเป็นใหญ่ หาประมาณ มิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปตลอดโลกทั่วสัตว์ทุกเหล่า ในที่ทุก สถาน ด้วยมีจิตประกอบด้วยกรุณา แผ่ไปตลอดทิศ ๑ อยู่ ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน ตามนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง ด้วยจิต ประกอบด้วยกรุณาอันไพบุลย์ ถึงความเป็นใหญ่ หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปตลอดโลกทั่วสัตว์ทุกเหล่า ในที่ทุกสถาน ด้วยมีจิต ประกอบด้วยมุทิตา แผ่ไปตลอดทิศ ๑ อยู่ ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน ตามนัยนี้ ทั้ง เบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวางด้วยจิตประกอบด้วยมุทิตา อันไพบุลย์ ถึงความเป็นใหญ่หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร

ไม่มีความเบียดเบียน แม้ ไปตลอดโลก ทั่วสัตว์ทุกเหล่า ในที่ทุกสถาน ด้วยมีจิตประกอบด้วยอุเบกขาแม้ไปตลอดทิศ ๑ อยู่ ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน ตามนัยนี้ ทั้ง เบื้องบนเบื้องล่าง เบื้องขวาง ด้วยจิตประกอบด้วยอุเบกขาอันไพบูลย์ ถึงความ เป็นใหญ่ หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แม้ไปตลอดโลก ทั่วสัตว์ทุกเหล่า ในที่ทุกสถาน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบายในเรื่องโกคะ ของภิกษุ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในเรื่องพละของภิกษุ มีอธิบายอย่างไร ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในทิฐธรรมเทียว เข้าถึงอยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบายในเรื่องพละของภิกษุ ฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นแม้กำลังสักอย่างหนึ่งอื่น อันข่มได้ แสนยาก เหมือนกำลังของมารนี้เลย

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุญนี้จะเจริญขึ้นได้ อย่างนี้ เพราะเหตุที่อัมมกุศลธรรมทั้งหลาย ฯ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นยินดียิ่งชื่นชม พระภาสิตของพระผู้มีพระภาคแล้วดังนี้แล ฯ

oooooooooooooooooooo

จักกสูต

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิทรงประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ ย่อมทรงยังจักรให้เป็นไปโดยธรรมที่เดียว จักรนั้นย่อมเป็นจักรอันมนุษย์ผู้เป็นข้าศึกใดๆ จะต้านทานมิได้ องค์ ๕ ประการเป็นไฉน คือ พระเจ้าจักรพรรดิในโลกนี้ เป็นผู้ทรงรู้ผล ๑ ทรงรู้เหตุ ๑ ทรงรู้ประมาณ ๑ ทรงรู้จักกาล ๑ ทรงรู้จักบริษัท ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิทรงประกอบด้วยองค์ ๕ ประการนี้แล ย่อมทรงยังจักรให้เป็นไปโดยธรรมที่เดียว จักรนั้นย่อมเป็นจักรอันมนุษย์ผู้เป็นข้าศึกใดๆ จะต้านทานมิได้ ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ก็ฉนั้นเหมือนกัน ย่อมทรงยังธรรมจักรขึ้นเยี่ยมให้เป็นไปโดยธรรมที่เดียว ธรรมจักรนั้นย่อมเป็นจักรอันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้ ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในโลกนี้ ทรงรู้จักผล ๑ ทรงรู้จักเหตุ ๑ ทรงรู้จักประมาณ ๑ ทรงรู้จักกาล ๑ ทรงรู้จักบริษัท ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลายพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมทรงยังธรรมจักรขึ้นเยี่ยมให้เป็นไปโดยธรรมที่เดียว ธรรมจักรนั้นย่อมเป็นจักรอันสมณะ พราหมณ์ เทวดามาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้ ๕

อนวัตตนสูต

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าจักรพรรดิ ทรงประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ ย่อมทรงยังจักรที่พระราชบิดาทรงให้เป็นไปแล้ว ให้เป็นไปตามโดยธรรมที่เดียว จักรนั้นย่อมเป็นจักรอันมนุษย์ผู้เป็นข้าศึกใดๆจะต้านทานมิได้ องค์ ๕ ประการเป็นไฉนคือ พระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าจักรพรรดิ ทรงรู้จักผล ๑ ทรงรู้จักเหตุ ๑ ทรงรู้จักประมาณ ๑ ทรงรู้จักกาล ๑ ทรงรู้จักบริษัท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าจักรพรรดิทรงประกอบด้วยองค์ ๕ ประการนี้แล ย่อมทรงยังจักรที่พระราชบิดาทรงให้เป็นไปแล้ว ให้เป็นไปตามโดยธรรมที่เดียว จักรนั้นย่อมเป็นจักรอันมนุษย์ผู้เป็นข้าศึกใดๆ จะต้านทานมิได้ ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระสารีบุตรประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ก็ฉนั้นเหมือนกันย่อมยังธรรมจักรขึ้นเยี่ยมที่ตถาคตให้เป็นไปแล้ว ให้เป็นไปตามโดยชอบเทียว ธรรมจักรนั้นย่อมเป็นจักรอันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหมหรือใครในโลก จะคัดค้านไม่ได้ ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ พระสารีบุตรในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้รู้จักผล ๑ รู้จักเหตุ ๑ รู้จักประมาณ ๑ รู้จักกาล ๑ รู้จักบริษัท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระสารีบุตรประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แลย่อมยังธรรมจักรขึ้นเยี่ยม ที่ตถาคตให้เป็นไปแล้ว ให้เป็นไปตามโดยชอบเทียวธรรมจักรนั้นย่อมเป็นจักรอันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลกจะคัดค้านไม่ได้ ๕

ราชสูต

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชา แม้พระองค์ใดพระเจ้าจักรพรรดิแม้พระองค์นั้น ย่อมไม่ทรงยังจักรให้เป็นไป ณ ประเทศที่ไม่มีพระราชา เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้ทูลถามว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญก็ใครเป็นพระราชาของพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชาพระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า ธรรมชี่ ภิกษุ แล้วจึงตรัสต่อไปว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชาในโลกนี้ ทรงอาศัยธรรมนั้นแหละ ทรงสักการะ เคารพ นอบน้อม ธรรม ทรงมีธรรมเป็นธง มีธรรมเป็นยอด มีธรรมเป็นใหญ่ย่อมทรงจัดแจงการรักษา ป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรมในชนภายใน ๕

อีกประการหนึ่ง พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชา ฯลฯ มีธรรมเป็นใหญ่ ย่อมทรงจัดแจงการรักษา ป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรม ในกษัตริย์เหล่าอนุยนต์[พระราชวงศานวงศ์] ในหมู่ทหาร พราหมณ์คฤหบดี ชาวนิคมนชนบท สมณพราหมณ์ เนื้อและนกทั้งหลาย พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชาพระองค์นั้น ฯลฯ มีธรรมเป็นใหญ่ ครั้นทรงจัดแจงการรักษา ป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรมในชนภายในในกษัตริย์เหล่าอนุยนต์ ในหมู่ทหาร พราหมณ์ คฤหบดี ชาวนิคมนชนบทสมณพราหมณ์ เนื้อ และนกทั้งหลายแล้ว ย่อมทรงยังจักรให้เป็นไปโดยธรรมเทียว จักรนั้นย่อมเป็นจักรอันมนุษย์ผู้เป็นข้าศึกใดๆ จะต้านทานมิได้ดูกรภิกษุ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ฉันนั้นเหมือนกันทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชา ทรงอาศัยธรรมนั้นแหละ ทรงสักการะ เคารพนอบน้อม ธรรม ทรงมีธรรมเป็นธง มีธรรมเป็นยอด มีธรรมเป็นใหญ่ ย่อมทรงจัดแจงการรักษาป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรมในพวกภิกษุว่า กายกรรมเช่นนี้ควรเสพ กายกรรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ จีกรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ วจีกรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ มโนกรรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ มโนกรรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ อาชีวะเช่นนี้ไม่ควรเสพ อาชีวะเช่นนี้ไม่ควรเสพ บ้านนิคมเช่นนี้ไม่ควรเสพ บ้านนิคมเช่นนี้ไม่ควรเสพ ฯ

อีกประการหนึ่ง พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชา ฯลฯ มีธรรมเป็นใหญ่ ย่อมทรงจัดแจงการรักษาป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรมในพวกภิกษุณี ... ในพวกอุบาสก ... ในพวกอุบาสิกว่า กายกรรมเช่นนี้ควรเสพ กายกรรมเช่นนี้ไม่ควรเสพ ฯลฯ บ้านนิคมเช่นนี้ควรเสพ บ้านนิคมเช่นนี้ไม่ควรเสพ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงดำรงอยู่ในธรรม เป็นพระธรรมราชาพระองค์นั้น ฯลฯ มีธรรมเป็นใหญ่ ครั้นทรงจัดแจงการรักษา ป้องกัน คุ่มครองที่เป็นธรรมในพวกภิกษุ ในพวกภิกษุณี ในพวกอุบาสกในพวกอุบาสิกาแล้ว ย่อมทรงยังธรรมจักรขึ้นเยี่ยมให้เป็นไปโดยธรรมเทียว ธรรมจักรนั้นย่อมเป็นจักรอันสมณะ พราหมณ์ เทวดามาร พรหม หรือใครๆ ในโลก จะคัดค้านไม่ได้ ฯ

พัยคัมปัชชะสูตร

(อุ อา กะ สะ)

ครั้งนั้นแล พัยคัมปัชชะพราหมณ์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัย พอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งครั้งแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค ว่าข้าแต่ท่านพระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์เป็นคฤหัสถ์ยังปริโภคคาม อยู่ครองเรือน นอนเบียดบุตร ใช้จันทน์หอม จากแคว้นกาสี ยังทรงดอกไม้ของหอม และเครื่องลูบไล้ ยังยินดีเงินและทองอยู่ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญขอพระราช ฤๅษีโปรดแสดงธรรมที่เหมาะสมแก่ข้าพระองค์ อันจะพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในภายหน้าเถิด ฯ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ก็กรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขในปัจจุบันแก่ กุลบุตร ๔ ประการเป็นไฉนคือ **อุฏฐานสัมปทา ๑ อารักขสัมปทา ๑ กัลยาณมิตตตา ๑ สมชิวิตา ๑** ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็**อุฏฐานสัมปทา**เป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน คือ กสิกรรม พาณิชยกรรม โครักขกรรม รับราชการฝ่ายทหาร รับราชการฝ่ายพลเรือน หรือศิลปอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น

ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่องอันเป็นอุบายในการทำงานนั้น สามารถจัดทำได้ ดูกรพัยคัมปัชชะ นี้เรียกว่า**อุฏฐานสัมปทา** ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลายก็**อารักขสัมปทา**เป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วย ความขยันหมั่นเพียร สั่งสมด้วยกำลังแขน มีเหตุอิทธิมัตถุขอกรรม ได้มาโดยธรรมเขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูลด้วยทำไว้ในใจว่า ไฉนหนอ

พระราชามาพึ่งบรีโคกทรัพย์เหล่านี้ของเรา

ใจไม่พึ่งลัก

ไฟไม่พึ่งไหม้

น้ำไม่พึ่งพัดไป

ทายาทุผู้ไม่เป็นที่รักจะไม่พึ่งลักไป ดูกรพญาคชบาศะ นี้เรียกว่า**อารักขสัมปทา** ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็**กัลยาณมิตตตา**เป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญสั่งสมทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นคนอุพบดี หรือบุตรคนอุพบดี เป็นคนหนุ่มหรือคนแก่ ผู้มีสมาจารบริสุทธ์ ผู้ถึงพร้อมด้วย **ศรัทธา ๑ ศีล ๑ จาคะ ๑ ปัญญา ๑**

ศึกษาศรัทธาสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

ศึกษาศีลสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยศีล

ศึกษาจาคสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะ

ศึกษาปัญญาสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา ดูกรพญาคชบาศะนี้เรียกว่า**กัลยาณมิตตตา** ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็**สมชีวิตเป็นไฉน** กุลบุตรในโลกนี้ รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโคกทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้พุ่มพายนักไม่ให้ผิดเคืองนัก

ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย รายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนคนซึ่งตราขัง หรือลูกมือคนซึ่งตราขัง ยกตราขังขึ้นแล้ว ย่อมปลดออกเท่านั้นหรือต้องเพิ่มเข้าเท่านั้น ฉนใด กุลบุตรก็ฉนนั้นเหมือนกัน รู้ทางเจริญ และทางเสื่อมแห่งโคกทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้พุ่มพายนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก

ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้ากุลบุตรผู้นี้มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีวิตอย่างไรโง่งจะมีผู้ว่าเขาว่า กุลบุตรผู้นี้ใช้โคกทรัพย์เหมือนคนเคี้ยวกินผลมะเดื่อฉนั้น ก็ถ้ากุลบุตรผู้นี้มีรายได้มาก แต่เลี้ยงชีพอย่างผิดเคือง จะมีผู้ว่าเขาว่า กุลบุตรผู้นี้จักตายอย่างอนาถา แต่เพราะกุลบุตรผู้นี้รู้ทางเจริญและทางเสื่อมแห่งโคกทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะไม่ให้พุ่มพายนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก

ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

ดูกรท่านทั้งหลาย นี้เรียกว่า**สมชีวิตา** ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเสื่อม ๔ ประการ คือ เป็นน้กเลงหญิง ๑ เป็นน้กเลงสุรา ๑ เป็นน้กเลงการพนัน ๑ มีมิตรชั่ว สหายชั่ว เพื่อนชั่ว ๑ ดูกรพญาคชบาศะ เปรียบเหมือนสระน้ำใหญ่มีทางไหลเข้า ๔ ทาง ทางไหลออก ๔ ทาง บรูษพั้งปิดทางไหลเข้า เปิดทางไหลออกของสระนั้น ฝนก็มิตก ต้องตามฤดูกาล ด้วยประการฉะนี้สระน้ำใหญ่นั้นพั้งหวังความเสื่อมอย่างเดียว ไม่มีความเจริญเลย ฉนใด โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้ ก็ฉนนั้นเหมือนกัน ย่อมมีทางเสื่อม ๔ ประการ คือ เป็นน้กเลงหญิง ๑ เป็นน้กเลงสุรา ๑ เป็นน้กเลงการพนัน ๑ มีมิตรชั่ว สหายชั่วเพื่อนชั่ว ๑ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเจริญ ๔ ประการ คือ ไม่เป็นน้กเลงหญิง ๑ ไม่เป็นน้กเลงสุรา ๑ ไม่เป็นน้กเลงการพนัน ๑ มีมิตรดี สหายดีเพื่อนดี ๑ ดูกรพญาคชบาศะ เปรียบเหมือนสระน้ำใหญ่ มีทางไหลเข้า ๔ ทาง ไหลออก ๔ ทาง บรูษพั้งเปิดทางไหลเข้าปิดทางไหลออกของสระนั้น ทั้งฝนก็ตก ต้องตามฤดูกาล ด้วยประการฉะนี้สระน้ำใหญ่นั้นพั้งหวังความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อม ฉนใด โภคทรัพย์ที่เกิด

โดยชอบอย่างนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมมีทางเจริญ ๔ ประการ คือ ไม่เป็นนักเลงหญิง ๑ ไม่เป็นนักเลงสุรา ๑ ไม่เป็นนักเลงการพนัน ๑ มีมิตรดีสหายดี เพื่อนดี ๑ ดูกรพญาคชปักษะธรรม ๔ ประการนี้แล ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขในปัจจุบันแก่กุลบุตร ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในภายหน้าแก่กุลบุตร ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ สัทธาสัมปทา ๑ สีลสัมปทา ๑ จาคสัมปทา ๑ ปัญญาสัมปทา ๑ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สัทธาสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้มีศรัทธาคือ เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตว่า แม้เพราะเหตุนี้ๆ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ฯลฯ เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม ดูกรพญาคชปักษะนี้เรียกว่าสัทธาสัมปทา ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สีลสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ เป็นผู้งดเว้น จากปาณาติบาต ฯลฯ เป็นผู้งดเว้น จากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ดูกรพญาคชปักษะ นี้เรียกว่าสีลสัมปทา ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็จาคสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ มีจิตปราศจากมลทินคือความตระหนี่ อยู่ครองเรือน มีจาคะอันปล่อยแล้ว มีฝ่ามือชุ่มยินดีในการสละ ควรแก่การขอยินดีในการจำแนกทาน ดูกรพญาคชปักษะนี้เรียกว่าจาคสัมปทา ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ปัญญาสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้ เป็นผู้มึปัญญา คือ ประกอบด้วยปัญญา ที่เห็นความเกิดและความดับ เป็นอริยะชาแรกกิเลส ให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

ดูกรพญาคชปักษะ นี้เรียกว่าปัญญาสัมปทา

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการนี้แลย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขในภายหน้าแก่กุลบุตร ฯ

คนหมั่นในการทำงาน ไม่ประมาท จัดการงานเหมาะสม

เลี้ยงชีพพอเหมาะ รักษาทรัพย์ที่หามาได้ มีศรัทธา

ถึงพร้อมด้วยศีล รู้ถ้อยคำ ปราศจากความตระหนี่ ชำระทาง

สัมปรายิกประโยชน์เป็นนิത്യ ธรรม ๔ ประการดังกล่าว

นี้ของผู้ครองเรือน ผู้มีศรัทธา อันพระพุทธรเจ้าผู้มีพระนาม

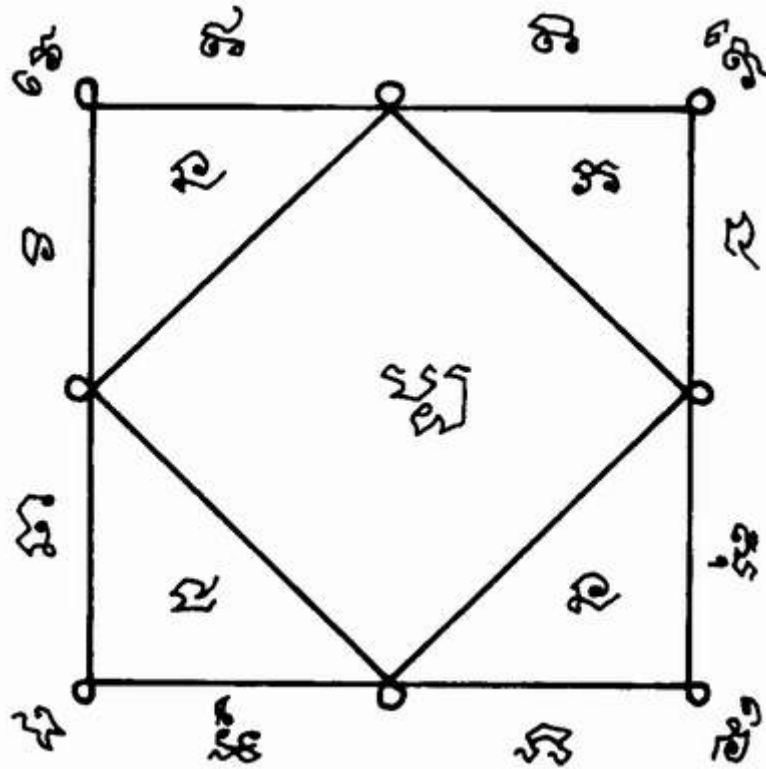
อันแท้จริงตรัสว่า นำสุขมาให้ในโลกทั้งสอง คือ ประโยชน์

ในปัจจุบันนี้และความสุขในภายหน้า บุญ คือ จาคะนี้

ย่อมเจริญแก่คุณที่สุดด้วยประการฉะนี้ ฯ

oooooooooooooooo

พระคาถาบูชาขอพร ฤๅษีปัญจะโศกทรัพย์ ทั้ง๕

(ให้ว่า นะโม ๓ จบ)

พุทธังชีวิตตัง ยาวะ นิพพานัง สาระณังคัจฉามิ

อิติปิโสภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะ
โต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวมนุสสานัง พุทโธ ภะคะ
วาติฯ

อุอากาศะ อากะสะอุ กะสะอุอา สะอุากะ สะกะอาอุ
นะชาลิตี นะชาลิตเ หังชาลิตี พะลิตราชา ปิยังมะมะ อาคัจเฉยยะ อาคัจฉาหิ เอहिมา มา
นะ โมพุทธ ธา ยะ

oooooooooooooooooooooooo

ภาพปู่ฤๅษีปัญจะโคกทรัพย์
วัดราชสิทธิาราม ราชวรวิหาร